

Metafyzika - „vzkříšení“?

Myšlenka, že metafyzika není jen záležitostí minulosti (a že tedy je možno a dokonce nutno se nejen bez ní obejít, ale dokonce ji usilovně potírat), ale že musí projít jakýmsi „vzkříšením“, se mi nejeví jako plně vystihující naši myšlenkovou situaci. Především je třeba si vyjasnit, jaký obsah a význam dáváme slovu „metafyzika“; je charakteristické, že ti, kde metafyziku usilovně odmítají a popírají, jsou vždy znovu přistihoováni, jak je jejich myšlení neseno docela určitou „metafyzikou“, a navíc velmi nekultivovanou, protože neuvědomělou. Ale je tu ještě jiný neméně důležitý moment: termín „metafyzika“ nebyl původně ražen jako filosofický koncept, nýbrž jako pomocný termín knihovnický; filosoficky byl interpretován teprve dodatečně, a to s velkým zpožděním. A proto také nebyl a ani nemohl být interpretován v aristotelském duchu, ale v některých ohledech dokonce vysloveně proti etymologickým konotacím příslušných starších slov (s významy ještě předfilosofickými), zejména *fysis*, ale i *meta*). Křísit dnes „metafyziku“ nelze ani s odvoláním na Aristotela, ale ani na pozdější, zejména středověké, scholastické chápání; a už vůbec ne tu, kterou zavrhovali a odmítali myslitelé novověcí a tzv. moderní. Protože však ony „návraty“ nejsou možné – a ani by nedávaly dost smysl – je třeba považovat sám termín „metafyzika“ za uvolněný a pokusit se mu dát význam, který by dnes mohl obstát. To však v žádném případě nelze chápat jako nějaké „vzkříšení“ něčeho, co už předtím upadlo a odumřelo, nýbrž jako zcela nový pokus, postavený na nových základech a respektující novou myšlenkovou, konkrétně filosofickou situaci na konci 20. a počátku 21. století.

(Písek, 110823-2.)